

Departementspromemorian (Ds 2024:4) ”Ett digitalt utvecklingsstöd till vissa tidskrifter” (Ku2024/00415)

Tidningsutgivarna (TU) har getts tillfälle att yttra sig över rubricerad promemoria och får lämna följande synpunkter.

Utredningens förslag

I promemorian lämnas förslag om att införa ett tidsbegränsat digitalt utvecklingsstöd till tidskrifter med samhälls- och nyhetsjournalistik som har betydelse för mediemångfalden. Stödet föreslås lämnas som ett projektbidrag för insatser som syftar till att underlätta en anpassning till digitala marknadsförutsättningar. Det föreslås administreras av Mediemyndigheten och finansieras inom ramen för mediestödsanslaget.

TU kan generellt tillstyrka införandet av ett digitalt utvecklingsstöd till vissa tidskrifter, men har nedanstående synpunkter och invändningar rörande de olika delarna av förslaget.

Inledande kommentarer

TU menar att:

- Det är orimligt att exkludera fack- och medlemstidningar från digitalt utvecklingsstöd (s 51) då inte minst mycket kvalificerad – och prisbelönt – undersökande journalistik görs just av tidskrifter som ges ut av organisationer,
- Stödberättigade tidskrifter ska ges ut av en juridisk person som till huvudverksamhet har medieutgivning och att ansvarig utgivare ska vara knuten till detta bolag,
- Stödberättigade tidskrifter ska ha minst samma anställd redaktionell personal som fordras för mediestöd, d v s motsvarande minst två årsarbetskrafter och en stödgrundande kostnad om minst 750.000 kronor. Det är ett rimligt krav för att

säkerställa att det finns redaktionella ambitioner, uthållighet och kontinuitet.

- Kravet om ”ett påvisat ekonomiskt behov” (s 56) bör utvecklas för att öka förutsebarhet och transparens samt för att undvika den oklarhet som uppstått gällande motsvarande behovsprövning i mediestödet.

Behovet och avgränsningarna

TU anser att tidskrifter vars innehåll kan kategoriseras som fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik kan vara väsentliga för mediemångfalden.

TU anser dock att definitionen i 4 § i förslaget till förordning inte kan begränsas bara till ”politik, ekonomi, kultur och samhällsliv”. Det finns många andra ämnesområden som är väl så relevanta att bevaka och granska; mediemångfalden stärks också med tidskrifter som skriver om aktuella samhällsfrågor som exempelvis hälso- och sjukvård, arbetsmiljö, fastighets- och bostadsfrågor, hållbarhet och konsumentvägledning. Att i förordning specificera exakt vilka samhällsfrågor mellan åren 2025-2029 som ska göra tidskrifter stödberättigade låter sig knappt göras; alternativt bör exemplifieringen utökas med bland annat de ämnesområden som TU här ovan kompletterat med.

I 4 § bör följaktligen även denna formulering strykas: ”Med tidskrift som bedriver fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik avses i denna förordning inte en tidskrift som har ett innehåll som till övervägande del är inriktat på avgränsade intresseområden eller delar av samhället”.

TU anser att det kan finnas ett behov av ett tidsbegränsat digitalt utvecklingsstöd. Det föreslagna stödet är utformat med det tidigare innovations- och utvecklingsstödet för allmänna nyhetstidningar som förlaga. En viktig skillnad är dock att stödet inte ska kunna sökas för förstudier eller innovationer utan vara riktat till väl avgränsade och konkreta insatser för att uppnå preciserade mål.

TU tillstyrker den avgränsningen och delar utredarens bedömning att den digitala utvecklingen får anses ha nått så långt att behovet av förstudier och särskilda innovationer torde vara litet.

Enligt TU:s mening var det tidigare innovations- och utvecklingsstödet betydelsefullt som en insats för vissa dagstidningar, låt vara att långt ifrån alla valde att ansöka om det och att de belopp som ansöktes om var skiftande. TU vill samtidigt påminna om att de administrativa förutsättningarna för att erhålla detta stöd av flera ansågs så betungande att man avstod. Det är därför viktigt att den effekten undviks vad gäller det nya tidskriftsstödet.

Stödberättigade insatser under en begränsad tid

Det föreslagna stödet är utformat som ett projektstöd och får lämnas med högst 50 procent av kostnaden för en insats. TU noterar att den högsta stödnivån i det tidigare innovations- och utvecklingsstödet var 40 procent. Skillnaden motiveras med att de aktuella tidskrifterna kan ha svårt att själva finansiera en högre andel av kostnaderna för en insats. Enligt TU:s mening torde skillnaden i det enskilda fallet vara marginell, men har sin betydelse för den totala kostnaden (och finansieringen) av tidskriftsstödet.

Det föreslås vidare att stödet får lämnas under ”en begränsad tid”. Här vill TU framhålla att den av regeringen önskade transformationen till en *hållbar digital affärsmodell* (s 71, utredarens uppdrag) knappast är möjlig under en begränsad tid, och att det istället kan antas att tidskrifter kommer behöva genomföra flera projekt under åren 2025-2029. Detta får dock anses lika normalt som att många allmänna nyhetsmedier kontinuerligt sökt och fått driftsstöd och nu allmänt redaktionsstöd.

Till skillnad från innovations- och utvecklingsstödet (som var begränsat i tiden till tre år), så innebär förslaget ingen annan begränsning i tiden än till den att själva stödformen är begränsad till år 2025-2029.

Det skulle alltså kunna innebära att stödbeloppen kan variera åtskilligt såväl till nivå som över tid mellan olika tidskrifter. Utredaren föreslår att den ansvariga myndigheten här får utforma närmare riktlinjer. TU anser det mindre lämpligt, dels för att besluten inte kan överklagas (se nedan)

dels även här med tanke på den totala kostnaden (och finansieringen) av tidskriftsstödet.

För stöd som meddelas före utgången av 2029 ska stöd fortsatt gälla så som anges i förslaget till tidskriftsförordning.

Kostnader och finansiering

Utredarens uppskattar i två olika scenarier (s 66) kostnaderna för det föreslagna tidskriftsstödet. I det högre scenariot uppgår investeringsbeloppet till i genomsnitt 1,5 miljoner kronor, varvid statens kostnad blir 0,75 miljoner kronor. Utredaren uppskattar vidare att antalet tidskrifter som beviljas stöd kommer ligga mellan 25–35 tidskrifter. Statens kostnad skulle då uppgå till 18,8 respektive 26,3 miljoner kronor.

TU konstaterar att det förstås bara är räkneexempel, men vill ändå sätta frågetecken kring varför investeringsbeloppen skulle begränsa sig till i genomsnitt 1,5 miljoner kronor (i det lägre scenariot i genomsnitt endast 0,75 miljoner kronor).

TU vill även sätta frågetecken kring det uppskattade antalet tidskrifter som kan antas söka och beviljas stöd. I utredningens egen kartläggning (s 30–33) över de fem kategorier av tidskrifter som skulle kunna uppfylla kravet på fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik enligt definitionen i 4 §, så blir antalet klart högre (ca 95 tidskrifter). TU noterar att ca 50 av dem visserligen antas ingå i kategorin ”faktidskrifter/medlemstidningar” och att utredaren själv sätter frågetecken för om i alla fall en del av dem skulle uppfylla kriterierna i definitionen. TU:s uppfattning är dock att faktidskrifter/medlemstidningar bör stödberättigas om de av Mediestödsnämnden anses publicera fördjupande samhälls- och nyhetsjournalistik.

Kostnadsfrågan hänger också samman med finansieringsfrågan. Utredaren föreslår att det nya tidskriftsstödet finansieras inom ramen för mediestödsanslaget i statsbudgeten.

TU är anser detta vara olyckligt och provocerande och avstyrker förslaget bestämt. Kostnaderna antas förvisso vara begränsade (jämför dock vad

som ovan anförts om den stödberättigade tiden och om osäkerheten kring kostnaderna). År 2024 hade de sannolikt rymts inom mediestödsanslaget. Detta var dock ett "första år" med det nya mediestödet som inte kan läggas till grund för antaganden om framtida kostnader.

Enligt TU:s mening bör dessutom mediestödsanslaget tas i anspråk för just mediestöd, särskilt som allmänt redaktionsstöd inom mediestödet ges med reducerade belopp åren 2024, 2025 och 2026 för vissa mottagare.

Det vore också mycket olämpligt att riskera att den ansvariga myndigheten tvingas ställa två stödformer, enligt skilda regelverk, mot varandra vid sina behovsprövningar och bedömningar.

Utredaren nämner, som ett alternativ som inte förordas, finansiering via utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid. TU kan – möjligen - se detta som ett alternativ, men anser i grunden att införandet av nya stödformer inte ska göras på bekostnad av andra.

Den ansvariga myndigheten och överklagbarhet

Utredaren föreslår att den ansvariga myndigheten för det nya tidskriftsstödet ska vara Mediemyndigheten.

TU har inget att erinra mot förslaget.

Det nya tidskriftsstödet föreslås, i likhet med vad som gäller för mediestödet, inte kunna överklagas. TU inser problemen med att kunna överklaga ett behovsprövat stöd i fråga om beviljade eller avslagna stödbelopp. I likhet med vad TU anført i fråga om mediestödet anser TU dock att beslut om huruvida en tidskrift uppfyller kriterierna, som sådana, för att kvalificera för tidskriftsstöd bör kunna överprövas.

Stockholm den 14 augusti 2024

TU

Johan Taubert
VD

Per Hultengård
Jurist